

STANI, W. (1983): Ornitologische Beobachtungen in der südlichen Steiermark, unter besonderer Berücksichtigung des Vogelschutzgebietes »Murstausees Gralla«, im Jahre 1981. Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joaneum 12: 41–56.

STANI, W. (1985): Die Wasservogelzählung in der Steiermark (Zahlergebnisse 1973–1983). Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joaneum 14: 35–59.

ŠTUMBERGER, B. (1985): Triprsti galeb *Rissa tridactyla*. IOB, Acrocephalus 26: 68.

NEOBJAVLJENA:

Dravske elektrarne: podatki o globini, širini in površini akumulacijskih jezer Mariborski otok, Melje in Ptuj ter podatki o širini kanalov in stare struge reke Drave.

Geodetska uprava Maribor: podatki o širini in površini akumulacijskih jezer Pernica in Pristava ter o globini akumulacijskega jezera Pernica. Zimski ornitološki atlas Jugoslavije. Zimski ornitološki atlas Slovenije.

Andrej Bibič, 62000 Maribor, Osojnikova 7

Zimski ornitološki atlas Slovenije 1984/85–1987/88 Winter ornithological atlas of Slovenia

ANDREJ SOVINC

Ugotovitve in zanimivosti

Namesto običajne analize dveh zim so v tem prispevku prikazani rezultati dela za ZOAS v zadnjih štirih zimah (1984/85 do 1987/88), kar je bila dobra generalka pred celostno obdelavo podatkov desetih sezon ZOAS.

V obdobju 1984/85–1987/88 je pri ZAOS sodelovalo skupaj 71 opazovalcev, v zimi 84/85 21, naslednjo sezono 85/86 22, v zimi 86/87 in lansko zimo 87/88 34 opazovalcev, kot je prikazano v tabeli 4.

V povprečju je torej sodelovalo v eni zimi 26 opazovalcev, kar je seveda premalo. Če bi namreč želeli doseči 80-odstotno raziskavnost Slovenije, bi moral vsakdo izmed teh 26 sodelavcev raziskati več kot sedem kvadrantov. V obravnavanem štiriletnem obdobju pa je bilo povprečno število raziskanih kvad-

rantov na enega opazovalca v eni zimi le 1,62.

Prvi pogoj za evantualno ponovitev oziroma nadaljevanje projekta ZOAS v prihodnjih letih je povečanje števila opazovalcev oziroma približanje k idealnemu cilju, to je, da bi vsak kvadrant imel svojega opazovalca.

Še posebej skrb zbujajoče je slabo oziroma neredno sodelovanje nekaterih bolj znanih članov našega društva.

V tabeli 1 so podatki o številu raziskanih kvadrantov v posameznih zimah.

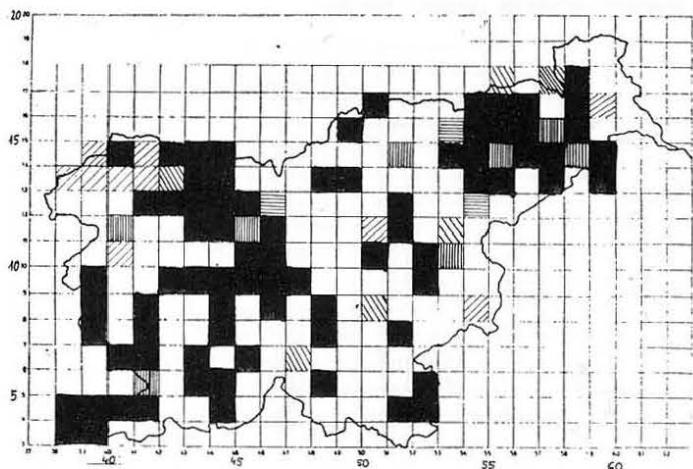
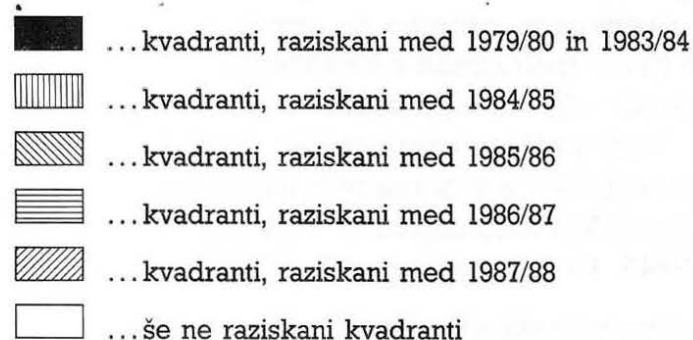
Na sliki 1 so označeni že raziskani kvadranti v zimah 1979/80 do 1983/84 (označeni so s črno barvo), z različnimi šrafurami pa so označeni novo raziskani kvadranti v posameznih zimah.

Tabela 1:

	84/85	85/86	86/87	87/88
Štev. raziskanih kvadrantov v posameznih zimah – Number of researched quadrants in separate winters	28	26	29	27

Slika 1: Raziskani kvadranti v zimah 1979-88

Fig. 1: Researched quadrants in winters 1979-88

Tako je bilo v zimi 1984/85 na novo raziskanih osem kvadrantov, pozimi 1985/86 šest kvadrantov, naslednjo zimo le trije in v zimi 1987/88 deset novih kvadrantov. Povprečno je torej bilo raziskanih 6,25 novih kvadrantov na leto.

Skupno so bili v devetih sezonah ZOAS raziskani 104 kvadranti, kar je približno le 44 % ozemlja Slovenije.

Če bi hoteli raziskati približno 80 % Slovenije, bi ob sedanjem letnem povečanju raziskanih kvadrantov na leto potrebovali še najmanj šest let, kar pa je seveda odločno preveč, ker bi bili tedaj podatki iz zgodnjih osemdesetih let že zastareli. Vendar bi se stvari bistveno izboljšale, če bi v letošnji zimi (1988/89) sodelovalo vseh 71 opazovalcev, ki so sodelovali v zadnjih štirih sezonah, in če bi vsakdo izmed njih raziskal povprečno 1,5 novega kvadranta, kar je celo manj od povprečnega števila raziskanih kvadrantov na opazovalca v eni zimi (povprečje je 1,62), bi teoretično dosegli tako želenih 80 % raziskanih Slovenije! Izziv je velik, zakaj ga ne bi sprejeli?

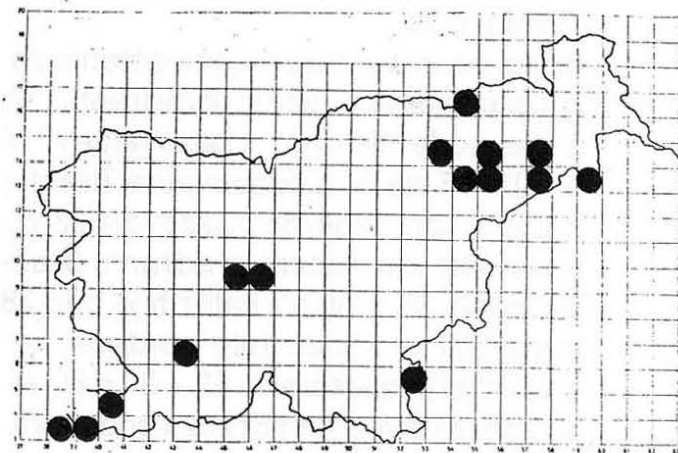
Zelo priporočljivo pa je, da sporočite

(pisno ali po telefonu) na naslov organizatorja ZOAS, v katerem kvadrantu nameravate opazovati, da bo z dobro koordinacijo preprečeno prekrivanje kvadrantov (to je npr. dva opazovalca v enem kvadrantu, medtem ko so sosednji kvadranti neraziskani).

Seveda pa ne smemo pozabiti tudi na svoje »domače« kvadrante. Kot je pokazala analiza štiriletnih opazovanj, bo v končnem poročilu ZOAS zelo problematična predstavitev rezultatov, predvsem kar se tiče pogostnosti pojavljanja posameznih ptičjih vrst. Kljub devetim sezonam opazovanj je vendar podatkov sorazmerno malo. Poudarjeno je bilo, da naj bi v domačem kvadrantu opazovali vsako zimo, saj bi s tem dobili popolno sliko o pogostnosti posameznih ptičjih vrst, vendar je tako raziskanih kvadrantov zelo malo. Tudi za podrobnejšo razdelitev opazovanj po mesecih (december in januar) je žal premalo podatkov.

Slika 2: Razširjenost pribe (*Vanellus vanellus*) v obdobju 1979/80–1987/88 ZOAS

Fig. 2: Distribution of the Lapwing in the period of 1979/80–1987/88

Črn krožec pomeni, da je bila priba vsaj enkrat v obarvanih devetih zimah opažena v označenem kvadrantu. Vendar ima enak krožec lahko več pomenov:

– kvadranta 3/39 in 4/40 sta bila raziskana v večini zim in vedno je bila med opaženimi vrstami tudi priba. Sklepamo lahko, da vrsta tu prezimuje, še posebej zato, ker je bilo opaženo več deset primerkov in je kvadrant v različnih dnevih raziskalo več opazovalcev.

– Tudi kvadrant 9/45 je bil raziskan v vseh zimah. Priba je bila opažena le v eni zimi, iz

česar izhaja, da je priba pozimi tu le redkok gost.

– Kvadrant 5/52 pa je bil raziskan le v zimi 1982/83, pa še to le mimogrede. Tudi tu je bila opažena priba, ker pa nimamo podatkov za ostale zime, ne moremo reči, ali vrsta tu redno prezimuje, se pojavlja le občasno ali pa so imeli opazovalci izredno srečo, da so opazovali pribo, ki se je le izjemoma ustavila v tem kraju.

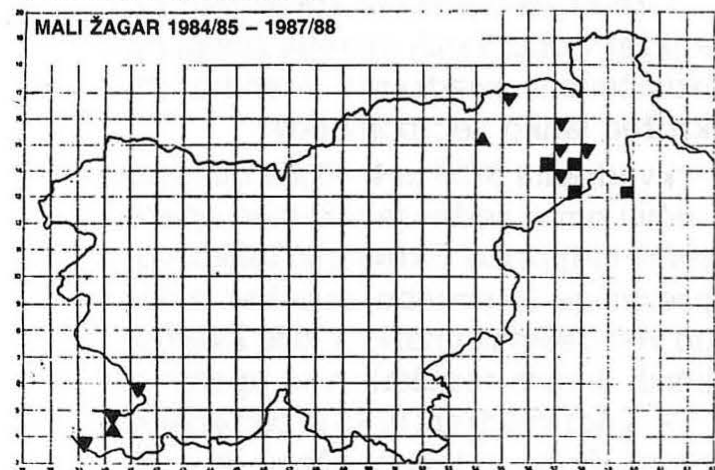
Takim nejasnostim se bomo v končnem poročilu ZOAS skušali izogniti na dva načina:

– označevanje z različno velikimi krožci, kjer bi največji krožec pomenil pogosto oziroma običajno vrsto, srednji krožec občasno prisotno in najmanjši krožec redko vrsto. Seveda bi bilo tako označevanje možno le pri tistih kvadrantih, ki so bili v večini ali v vseh zimah. Pri vrstah, kjer zaradi le občasne raziskanosti kvadranta status vrste ni jasen, kot npr. pri pribi iz kvadranta 5/52, pa naj bi bil narisani kak drug znak, npr. votel krožec.

– Drug način je enotno označevanje, kjer pa bi bile zgoraj omenjene posebnosti statusa posameznih vrst opisane v spremnem besedilu pri vsaki vrsti.

Oglejmo si še, kako koristno je večletno zaporedno opazovanje v istem kvadrantu, še posebej, če sodeluje več opazovalcev. V kvadrantu 15/55 sta dva opazovalca, Bračko in Seneković, v zimi 1984/85 opazovala 52 vrst. Naslednje leto sta v istem kvadrantu Bračko in Bibič našla 68 vrst, od katerih je bilo 28 takih, ki prejšnjo zimo niso bile opažene; celotno število vrst je naraslo na $52 + 28 = 80$ vrst. V zimi 1986/87 sta poleg Bračka sodelovala

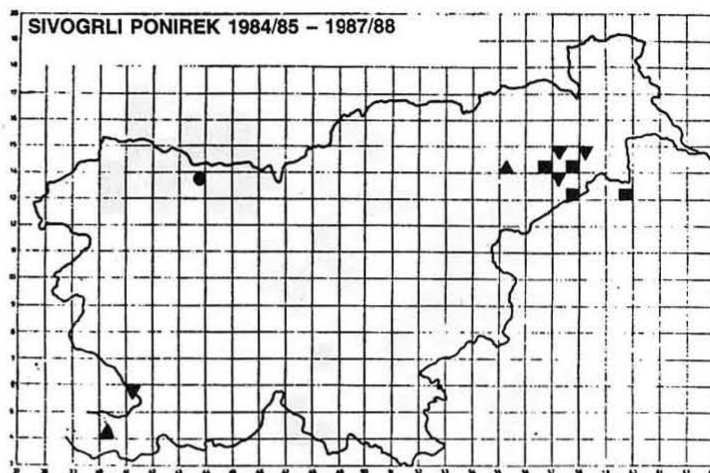
MERGUS ALBELLUS 1984–88

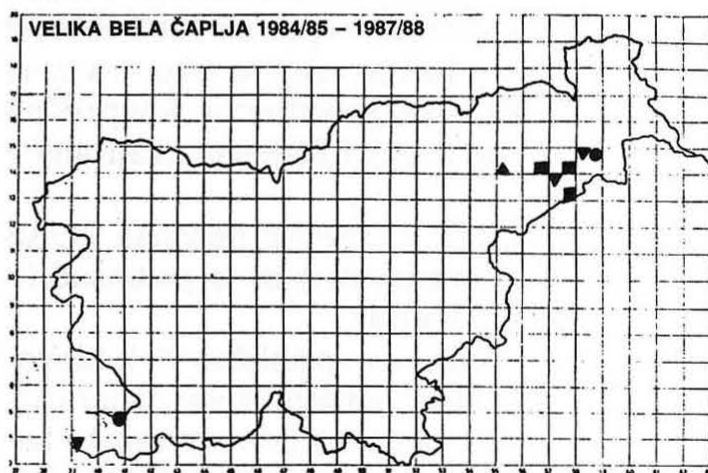
la še Dovečar in Koražija; skupno so v tej zimi opazili 58 vrst, od katerih je bilo v primerjavi s prejšnjima zimama še osem novih. Skupno je bilo v treh zimah v kvadrantu 15/55 opaženih $52 + 28 + 8 = 88$ vrst.

Tudi večletno zaporedno opazovanje istega sodelavca v domačem kvadrantu se je izkazalo kot zelo uspešno. Oglejmo si kvadrant 13/43, kjer je opazoval B. Kozinc.

PODICEPS GRISEIGENA 1984–88

EGRETTA ALBA 1984–88

EMBERIZA CALANDRA 1984–88

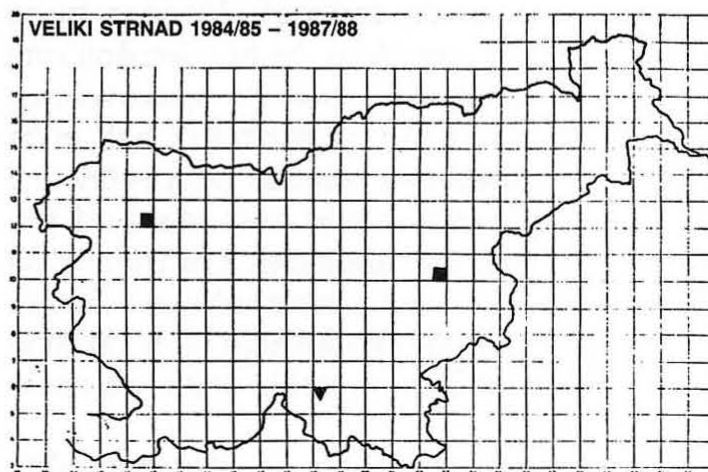

Tabela 2: Število opaženih vrst v kvadrantu 13/43 po podatkih B. Kozinca**Table 2:** Number of observed species in quadrant 13/43 as per data of one of the observers

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Število opaženih vrst v posamezni zimi – Number of observed species in various winters	21	23	34	36
Število novih vrst glede na prejšnje zime – Number of new species in view to previous winters		7	15	4
Skupno število vrst – Total number of species	21	28	43	47

V štirih zimah se je torej skupno število opaženih vrst povečalo od 21 na $21 + 7 + 15 + 4 = 47$, kar je skoraj za 125 %!

Pokazalo se je, da bo treba v bodoče naš obrazec ZOAS nekoliko spremeniti oziroma dopolniti. Problematično je predvsem štetje primerkov. Če je v izpolnjenem obrazcu npr. pri domačem vrabcu v rubriki »H – število opaženih primerkov« zapisano, da je bil opazovan en vrabec, to lahko pomeni le, da bil kvadrant raziskan samo mimogrede, nikakor pa ne poda dejanskega stanja o tej vrsti. Nekateri sodelavci so to že sami ugotovili in so številčnost vrste pisali samo pri redkih ali neobičajnih vrstah, pri navadnejših vrstah pa so napisali približno oceno primerkov teh vrst. Sedanja kategorija »H« na obrazcu ZOAS je torej primerna le za podajanje številčnega stanja npr. vodnih ptic na (edini) večji vodni površini, kjer primerke zlahka preštejemo, ali pa za redke vrste, za katere lahko predpostavimo, da je bilo v kvadrantu tedaj res le opazovano število primerkov (npr. en orel belorepec ali jata osmih prib).

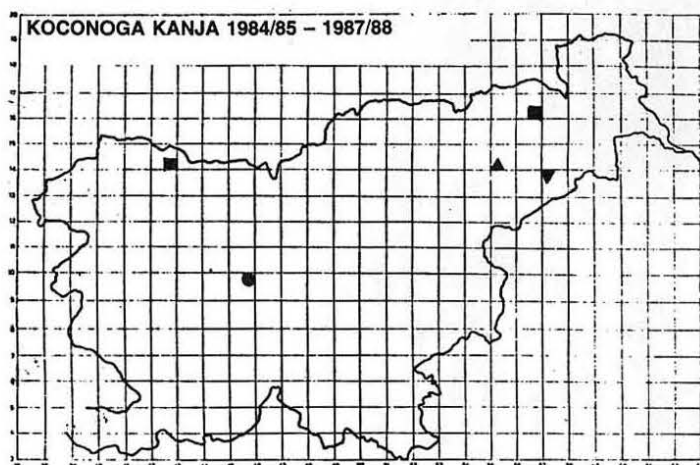
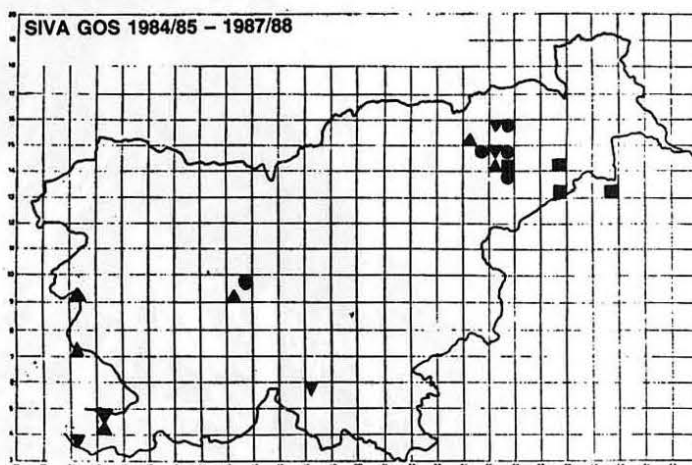
V prihodnje bi morali uvesti dodatno kategorijo, po vzoru gnezditvenega atlasa, kjer bi podali približno oceno primerkov posamezne vrste (npr. med 10 in 100 primerkov domačih vrabcev).

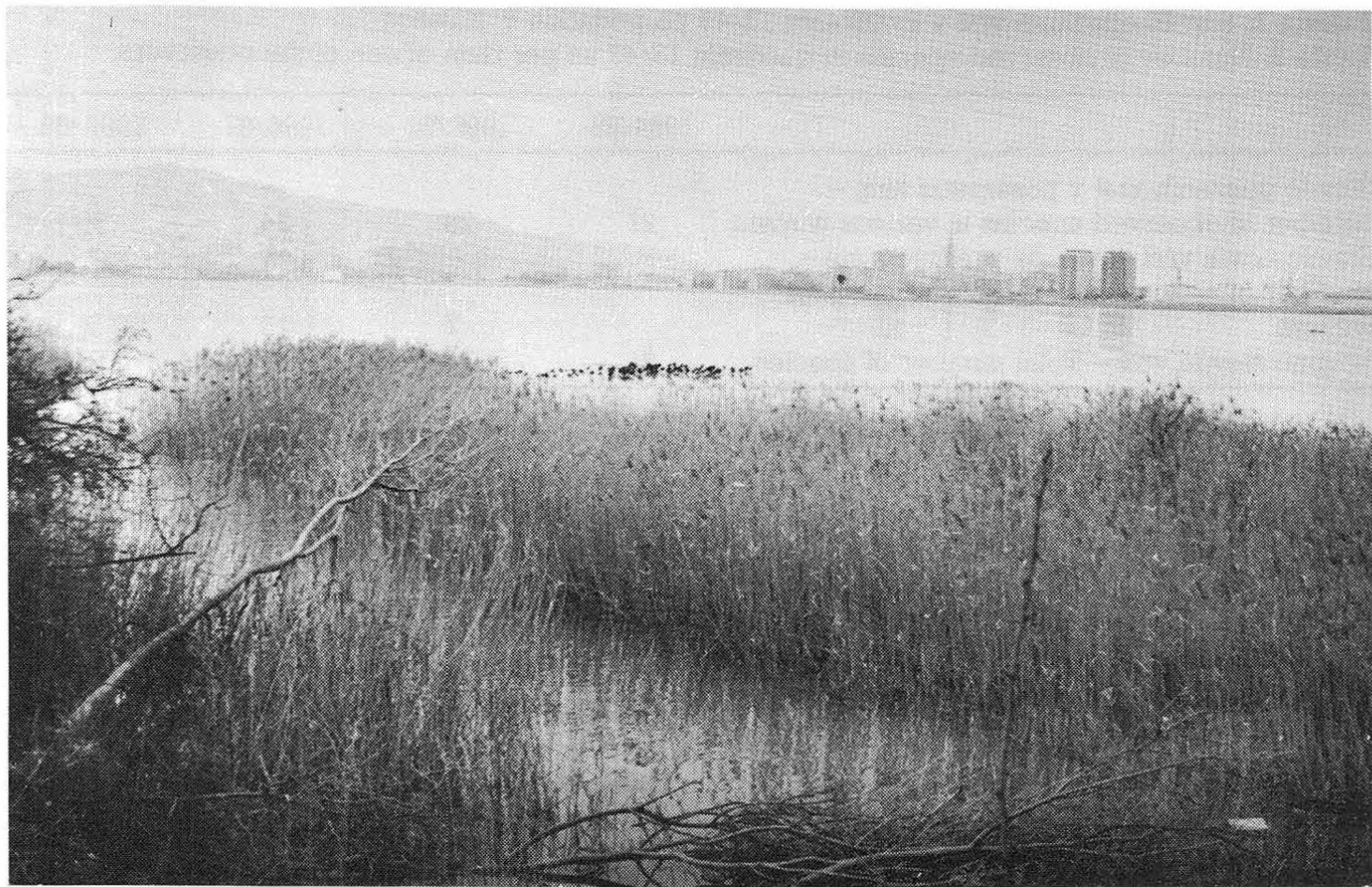
Oglejmo si še nekaj kart razširjenosti posameznih ptičjih vrst iz nekaterih družin.

Tabela 3: V zimah 1984/88 le enkrat opažene zanimivejše vrste**Table 3:** More interesting species observed in the winters 1984–88 once only

Vrsta Species	Kvadrant – zima Quadrant – Winter
<i>Botaurus stellaris</i>	14/55 – 86/87
<i>Anser brachyrhynchus</i>	4/40 – 86/87
<i>Melanitta nigra</i>	13/59 – 87/88
<i>Milvus milvus</i>	12/45 – 86/87
<i>Haliaeetus albicilla</i>	13/59 – 86/87
<i>Calidris minutus</i>	3/39 – 87/88
<i>Calidris alpina</i>	3/39 – 87/88
<i>Gelochelidon nilotica</i>	5/41 – 84/85
<i>Dendrocopos leucotos</i>	15/54 – 87/88

Na koncu bi se rad zahvalil vsem dosedanjim sodelavcem ZOAS, obenem pa bi vas še

BUTEO LAGOPUS 1984–88**ANSER ANSER 1984–88**

enkrat povabil k še intenzivnejšemu delu v letošnji, zadnji sezoni ZOAS. Še to: zamudniki oziroma tisti, ki imate v svojih beležkah še podatke, ki so primerni za ZOAS (opazovanja v decembru in januarju od zime 1979/80 naprej), pa jih iz kakršnegakoli vzroka niste poslali sproti, lahko to storite še do 15. februarja 1988; po tem datumu bomo pričeli z obdelavo podatkov in kasnejših dopolnil ne bomo mogli več upoštevati.

Znaki pomenijo:

- ▼ vrsta je bila opazovana v zimi 1984/85
- vrsta je bila opazovana v zimi 1985/86
- ▲ vrsta je bila opazovana v zimi 1986/87
- vrsta je bila opazovana v zimi 1987/88

Denotation of the marks: the species was observed in the winter of 1984/85 etc.

Tabela 4: Sodelavci ZOAS v obdobju 1984/85–1987/88

Table 4: ZOAS (Winter Ornithological Atlas of Slovenia) associates in the period from 1984/85 to 1987/88

Opazovalec/kraj	84/85	85/86	86/87	87/88
D. BON/Nova gorica				+
T. BALAŽIČ/Murska Sobota				+
S. BAČANI/Maribor			+	
A. BIBIČ/Maribor	+	+	+	
T. BOŽIČ/Prežganje		+	+	
F. BRAČKO/Maribor	+	+	+	
J. BRICELJ/Ljubljana			+	
M. CIZEL/Artiče				+
M. CERAR/Ljubno ob Savinji				+
B. DOVEČAR/Maribor	+		+	
S. DRAŠČEK/Nova gorica			+	
M. FAKIN/Nova gorica				+
M. GJERKEŠ/Ankaran	+		+	
M. GODEC/Rače			+	+
P. HALER/Artiče				+
R. HERGAN/Zg. Gorica		+		
IXOBRYCHUS/Koper	+			
M. JANKOVIČ/Artiče				+
F. JANŽEKOVIČ/Bukovci	+			+
D. JAVORŠEK/Pragersko			+	+
J. KOČAN/Zgornje Gorje				+
L. KOMAC/Soča				+
A. KRAVANJE/Soča				+
K. KRAVOS/Trst	+			
G. KRNAIČ/Ljubljana			+	
B. KOZINC/Lesce	+	+	+	+
B. KAMENIK/Pragersko		+	+	
R. KORAŽIJA/Maribor	+		+	
M. KOŠIR/Kranjska gora			+	
K. KAZMIERCZAK/Radovljica	+	+		
E. KERŠIČ/Bukovec	+	+		
B. KRMIN/Mirna		+		
J. LAVRE/Šmartno	+			
V. LUSKOVEC/Šenčur			+	
J. LESKOVŠEK/Jurklošter			+	+
M. MASTERL/Kočevje	+			

Opazovalec/kraj	84/85	85/86	86/87	87/88
L. MEDVEŠČEK/Kranj			+	
Z. MOZETIČ/Nova gorica			+	
M. OCVIRK/Artiče				+
V. OBRADOVIČ/Maribor				+
D. POGAČNIK/Lesce	+	+		
M. PERUŠEK/Ribnica			+	
PETKOVŠEK/Ljubljana			+	
R. PREGL/Rače				+
J. RABIČ/Stara Fužina				+
M. RIJAVEC/Jesenice				+
J. RESMAN/Hrastnik	+	+	+	+
V. RAKOVEC/Kranj		+		
M. ROGINA/Ravne	+	+		
R. ROGIČ/Pivka		+		
R. RUŽIČ/Ljubljana		+		
E. SENEKOVIČ/Maribor	+	+		
O. SORŠAK/Rače			+	+
A. SOVINČ/Ljubljana	+	+	+	+
A. SOTLER/Artiče				+
A. ŠTULAR/Zg. Radovna				+
F. ŠTROS/Stara Fužina				+
B. ŠTUMBERGER/Cirkulane				+
S. ŠKERJANC/Maribor		+	+	
D. ŠERE/Ljubljana			+	
A. ŠVAB/Zgornje Gorje				+
T. TRILAR/Kranj	+	+		
R. TEKAVČIČ/Brezovica		+		
F. TIŠLER/Zgornje Gorje				+
M. VOGRIN/Hotinja vas	+	+	+	+
K. VOLČANŠEK/Artiče				+
I. VREŠ/Slov. Bistrica	+			
T. ZADNIKAR/Stara Fužina				+
J. ZAKRAJŠEK/Stara Fužina				+
J. ZORČ/Trenta				+
V. ŽGAVEC/Godovič		+		

Summary

The author deals with the last but still unfinished 4-year period of the winter ornithological atlas of Slovenia (1984 – 88) which is, incidentally, being prepared for the ninth year running. Till now 104 quadrants have been researched which, however, represent 44 % of the total territory only. The author shudders to think that at such pace additional six years would be needed to complete the project. He is therefore appealing to all 71 associates who have in the last four years participated in

creation of the winter atlas to take over from 1 to 2 quadrants this winter – as per original agreement, of course – in order to make the atlas finally complete.

Organizator Zimskega ornitološkega atlasa Slovenije

Andrej Sovinc, Cesta VII. korpusa 76, 61000 Ljubljana